

חלק ראשון –

רעיונות לקידום אוירה תומכת למידה עם פתיחת שנת הלימודים.

(נכתב ע"י מדריכות כישורי חיים מחוזיות)

גיוס כוחות לקראת השנה החדשה

"בכל התחלה נדרש ממך לפתוח דלתות חדשות, המפתח אליהן טמון בנתינה ובעשייה" (רבי נחמן מברסלב)

כבכל שנה אנו שוב בהתחלה... התחלה המסמנת את סיום החופש ותחילת שנת הלימודים, התחלה שיש בה חששות, דאגות, ציפיות אך גם התרגשות גדולה. פעילויות הפתיחה בכיתה נועדו לסייע לתלמיד במעבר מחופשה ללמידה, להתגבר על חששותיו, להשתמש בכוחותיו להצליח להסתגל ולהגשים את משאלותיו.

עת נעביר בכיתה את פעילויות הפתיחה, חשוב מאוד שקולו של התלמיד יישמע, ש"הדיבור" בכיתה יהיה בעיקר של התלמידים, בינם לבין עצמם ובמליאת הכיתה. שידברו על חוויותיהם מחופשת הקיץ, על החששות והדאגות שלהם, אך לא פחות חשוב שיספרו לעצמם ולכולם על הכוחות שהם חווים כעומדים לרשותם לפתוח את שנת הלימודים ולהתגייס ללמידה.

מטרות הפעילויות :

1. העמקת ההיכרות בין התלמידים לבין עצמם ועם הצוות החינוכי.
2. מתן אפשרות לתלמידים לשתף בחוויותיהם ולבטא את תחושותיהם ביחס לחזרה לבית הספר.
3. זיהוי וחיזוק הכוחות האישיים של התלמידים.
4. חיזוק התמיכה החברתית בין התלמידים, ויצירת תחושה של מוגנות ושייכות.
5. תיאום ציפיות וחווה כיתתי על מנת ליצור מסגרת עבודה בהירה.
6. העברת מסר של אופטימיות, אמון ותקווה ביכולת התלמידים להצליח ולהתקדם.
7. הדגמת אקלים לימודי המתקיים מתוך נורמות של פתיחות והקשבה המאפשרות פניות רגשית ללמידה.

אפשרות 1: פתיחת שנה ברוח אולימפיאדת קיץ 2012

(כתבו הילה שבו וורד גבאי)

קהל יעד: צוות חינוכי תלמידי יסודי ועל יסודי

הקיץ האחרון השאיר את כולנו עם תחושת התלהבות מהתחרויות האולימפיות. רבים מהתלמידים צפו בתחרויות עם הוריהם ונחשפו לעולם האולימפי הקסום. אנו ננסה לקשור בין אווירת האולימפיאדה, לבין פתיחת השנה.

על הרצפה / הלוח כרטיסיות עם מילים הקשורות באולימפיאדה, למשל:

קפיצה לרוחק, קפיצה לגובה, ריצה, גמישות, תחרות, מתח, התרגשות, מקום ראשון, מדליה, גאווה, ליווי, לחץ, מאמץ, אכזבה, בקשת עזרה, עידוד, שיתוף פעולה, שאיפות, הישגים, קבוצה, משפחה, חזון, לונדון, טיסה לחו"ל, מדליה, נבחרת, המנון, מאמן אישי, ...

(אפשר, כאמור, להכין את הכרטיסיות מראש, ואפשר, לחילופין, לבקש מהילדים להציע מילים שקשורות לאולימפיאדה...)

בעזרת המילים נספר על חוויות הקיץ שחלף ועל תחושותינו לקראת השנה החדשה.

הוראת הפעילות (חוויה): בחרו מתוך הרשימה שתי מילים המבטאות או מייצגות את חופשתך ו / או את תחושותיך לקראת השנה החדשה.

שיח שיתוף (המללה):

כל תלמיד מוזמן לשתף. והחברים מוזמנים להתעניין, לשאול שאלות... חשוב לעודד אותם להעמיק במטאפורות, להעשיר את הדימויים מעולם האולימפיאדה והאופן בו הם מייצגים את עולמו הפנימי של הילד.

יישום : לסיום אפשר להציע להם לחבר משפטי "הלוואי ש" עם המילים האולימפיות -

"הלוואי שהשנה...."

(הלוואי שהשנה אעבור בשלום את משוכת הטריגונומטריה.... הלוואי שהשנה יעבירו לי את המקל במרוץ שליחים...)

אפשרות 2: התחלה חדשה - חששות והזדמנויות
(כתבה ורד גבאי - מבוסס על אוגדן כישורי חיים)

קהל יעד: תלמידי יסודי ועל יסודי

מהלך הפעילות:

פתיחה: (חווייה) מה הבאתי איתי לחדר, אילו כוחות ואילו חששות?

במרכז החדר נפזר קלפי מילים בשני צבעים:

הקלפים הוורודים: מילים שמתארות כוחות ותחושות נעימות

הקלפים הכחולים: מילים שמתארות קושי, חששות ותחושות לא נעימות

(כמובן שנפזר גם פתקים ריקים, לבחירתם כריקים או להוספת מילים אחרות ע"י התלמידים.)

דוגמאות למילים:

קושי/חשש	הזדמנות/כוח
זרות	סקרנות
בדידות	בטחון
אכזבה	חבר/ה טוב/ה
איום	הזדמנות
פחד	בגרות
געגועים	חברה
שונות	עניין
אי ודאות	סבלנות
לבד	תמיכה
בלגן	הזדמנות
שעמום	גיוון
חוסר אנרגיה	דף חדש

1. כל תלמיד מוזמן לבחור כרטיס אחד שמתאר את כוחותיו לקראת תחילת השנה וכרטיס אחד שמביע חשש לקראת תחילת השנה. התלמידים מתחלקים לזוגות ומשתפים זה את זה בבחירה שלהם (לחלופין ניתן לקיים את השיח גם במליאה).
2. במידה והשיתוף נערך בזוגות, ניתן בשלב הבא לקיים שיתוף במליאה בו מציג כל בן זוג את חברו לשיח לשאר תלמידי הכתה.
3. **המשגה** - המורה תאסוף את הדברים השונים שיעלו מתוך דברי התלמידים ותיתן צביון נורמטיבי לתכנים, תדגיש שכל התחלה טומנת בחובה קשיים וחששות בצד הזדמנויות, כל אחד מאתנו צועד אחרת אל תוך ההתחלה החדשה (שונוות) וחשוב שנהיה מודעים למה שיש במזוודה שלנו כאשר אנו נכנסים בשער ההתחלה אל עבר המסע החדש.
4. **יישום** - סלסלה עם סוכריות. כל תלמיד ייקח סוכרייה ויאמר : "מה שימתיק לי את ההתחלה זה..."

אפשרות 3: הכרות מתוקה בין חברי הכיתה

(כתבה שרה טוויל)

קהל יעד: תלמידי כיתות ג'-יב'

מהלך הפעילות:

פתיחה (חווייה):

נעביר בין התלמידים סלסלה עם סוכריות בצבעים שונים. כל תלמיד מוזמן לקחת סוכרייה אחת. (לא אוכלים... בינתיים). בשלב זה התלמידים עדיין לא יודעים שכל צבע של סוכרייה מייצג שאלה. כשכולם סיימו לבחור סוכריה, המורה מציגה את השאלות שמייצג כל צבע.

המשימה: כל תלמיד מוזמן בסבב לשתף בהתאם לשאלה שמתאימה לצבע הסוכרייה שלו -

דוגמאות לשאלות שמתאימות לתלמידים צעירים:

סוכריה בצבע אדום: משהו שאני אוהב לעשות בזמן הפנוי

סוכריה בצבע כחול: חוויה נעימה מהחופשה

סוכריה בצבע ירוק: משהו שקשור למשפחה

סוכריה בצבע צהוב: ציפייה/ החלום שלי לשנה החדשה

סוכריה בצבע כתום: במה ארצה להצליח השנה?

סוכריה בצבע לבן: במה אצטרך עזרה השנה?

דוגמאות לשאלות שמתאימות לתלמידים בוגרים:

סוכריה בצבע אדום: החלום שלי לשנה החדשה

סוכריה בצבע כחול: משהו שארצה להשיג השנה

סוכריה בצבע ירוק: מי אני בוחר להיות השנה

סוכריה בצבע צהוב: מי אני בוחר לא להיות השנה

סוכריה בצבע כתום: איזה כוח יש לי השנה

סוכריה בצבע לבן: איזו דאגה מלווה אותי השנה?

סוכריה בצבע צהוב: החלום שלי לשנה החדשה

ניתן לשנות את השאלות בהתאם לגיל ולמאפייני הקבוצה.

כל תלמיד שדבר, "הרוויח" את הזכות לאכול את הסוכרייה. (כמובן שגם לשותקים נפרגן סוכריה ... רק שלא נגלה להם את זה מראש).

שיח שיתוף (המללה):

במשך חודשיים לא נפגשנו ובזמן הזה כל אחד מאיתנו חווה חוויות שונות לבד ועם משפחתו. כל אחד קצת גדל ואולי גם השתנה. נחמד ונעים לחזור ולהתחבר ולהכיר הכרות נוספת שאולי לא הכרנו עד עכשיו.

האם גיליתם משהו על עצמכם או על חברכם שלא ידעתם, או שהפתיע אתכם?

פעילות שנייה: מעמיקים את ההכרות -

המהלך:

בוחרים תלמיד אחד, מכסים לו את העיניים.

בוחרים תלמיד נוסף מבלי שהתלמיד מכוסה העיניים הקודם ידע מי הוא.

התלמיד שעצמו את עיניו מתבקש לגלות מי התלמיד הנוסף שנבחר בעזרת שאלות שישאל עליו, את תלמידי הכתה, שיענו רק בכן/לא.

הסבר: בדרך כלל בסבב הראשון תלמידים שואלים שאלות הקשורות במראה החיצוני. (לוודא שאין הקנטות ועלבונות, להנחות אותם לבחור תיאורים באחריות וברגישות).

בסבב השני נציע להם לשאול שאלות הקשורות בתחביבים, תכונות ומאפיינים פנימיים נוספים (בהתאם לגיל)

שיח שיתוף (המללה)

איך היה עבורכם המשחק?

מה היה קל? מה היה קשה?

מה יכול לעזור לנו להצליח במשימה כזאת?

למידות ותובנות (המסגה)

ישנן רמות שונות של הכרות בקבוצה. יש ילדים שאני רק יודע את שמם, וכאלה שאני גם יודע איפה הם גרים וכמה אחים יש להם. יש אחרים שאני גם יודע מה אוהבים לעשות בזמן הפנוי, ובמה הם טובים באופן מיוחד.

על מנת שנרגיש בנוח בכיתה חשוב שנכיר אחד את השני בצורה משמעותית ובדרך זו אף נוכל להביא לידי ביטוי את הכישורים השונים שיש לכל אחד מאיתנו.

אצל הבוגרים נדגיש את יכולת ההשתנות, ההתפתחות. נדגיש את רב הממדיות של ההכרות, את היכולת לבחור מה אני רוצה שיכירו בי, ומה אישי ונסתר מעין הזולת. נדגיש את ההשפעה שיש לאופן בו הזולת תופס אותנו לבין האופן בו אנו תופסים את עצמנו.

יישום-

לתלמידי היסודי - מה אתם מציעים שנעשה השנה על מנת שנכיר טוב יותר אחד את השני?

המורה תכין על הלוח רשימה של ההצעות, התלמידים יבחרו מספר פעולות שירצו ליישם בשבועות הראשונים של השנה (למשל, הגרלה להזמנת חברים הביתה, עבודה בקבוצות שונות ומתחלפות, משחקים חברתיים מאורגנים בהפסקה...)

לתלמידי העל יסודי – לנסות בשבוע הקרוב לגלות עוד משהו אחד, שלא ידעתם, על כל אחד מחברי הכתה

אפשרות 4: בדרך לפסגה....

(כתבה ורד גבאי)

קהל יעד: תלמידי כיתות ז'-יב'

מהלך הפעילות:

שלב א': פתיחה (חווייה)

המורה מקריאה את דברי דוד בן גוריון –

**"כשהאדם עולה במעלה ההר
לא די שיראה מרחוק את הפסגה
הגבוהה וישא תמיד
עיניו לקראתה, עליו
לראות את השבילים
ולבדוק אם אין בדרכים
פתחים ובורות ואם ישנם
עליו להתגבר עליהם או לעקוף אותם
אחרת לא יגיע לפסגה"
דוד בן גוריון**

לאחר הקראת הקטע תאפשר המורה תגובות חופשיות של מחשבות, אסוציאציות של התלמידים למשמע הקטע.

שלב ב':

המורה תתלה על הלוח 3 כותרות לחשיבה:

1- "הפסגה" אליה ארצה להגיע השנה.

2- "הבורות" שעלולים להיות בדרכי

3- "הכוחות" /המשאבים שיסייעו בידי להתגבר על הקשיים על מנת להגיע ל"פסגה"

שלב ג':

1. כל תלמיד חושב ועונה לעצמו בכתב על שלושת הנושאים.

שלב ד':

2. שיתוף במליאה, כל תלמיד בוחר באיזה נושא ירצה לשתף את חברי הכתה.

אפשרויות 5 – 6 : שתי פעילויות בשפה הערבית

(תורגמו ונערכו ע"י ג'יזל לבסאוי)

לקוח מאוגדן כישורי חיים לחטיבת הביניים)

بداية سنة جديدة

سير الفعالية:

في وسط الغرفة نضع رزمتين من البطاقات. تحوي هذه البطاقات كلمات تتطرق إلى التغيير من منطلق أنه فرصة إيجابية، والتغيير الذي يشكل صعوبة.

أمثلة على ذلك :

التغيير الإيجابي

فضول
أمان
صديق/ة جديدة
فرصة
بالغ
شلة
متعة
ترو
دعم
إثارة
تنوع
تغيير
تجديدات
بداية جديدة

التغيير الصعب

غريب
وحيد
خيبة أمل
تهديد
خوف
وحدة
اشتياق
صعوبة
فوضى
ملل
تغيير
جديد
شك

كلّ طالب يختار بطاقة من كلّ رزمة ويعبّر أمام المجموعة بجملة قصيرة كيف ترتبط هاتان الكلمتان مع ما يحدث معه في بداية السنة.

- من خلال الأشياء التي يعبر عنها الطلاب ممكن التوصل معهم إلى المفاهيم حول المراحل التي يمر بها الطالب أثناء انتقاله إلى صف جديد.
- كلّ طالب يختار كلمة واحدة تعبر عن شعوره في تلك اللحظة.

- من خلال الأشياء التي وردت في الصف، كل طالب يشير إلى الأشياء التي تعلّمها عن نفسه وعن زملائه التي تخفّف من حِدّة الانتقال أو التّغيير.

الانتقال كفرصة للحفاظ ولتحسين الوضع التعليمي والاجتماعي

سير الفعاليّة:

يوزّع المربّي الطّلاب بشكل عشوائي لفرق صغيرة، تتكوّن كلّ فرقة من أربعة طلاب. يطلب المربّي من الطّلاب التّخيّل أنّ السّنة الدّراسيّة قد مرّت وأنّهم قد أنهوا الصفّ التّاسع الثامن ... بنجاح، وهم فرحون جداً بهذا النّجاح.

يتمّ إجراء مقابلة بين أعضاء الفرقة ليعبر كلّ واحد بدوره عن :

- المشاعر والأفكار التي يفكّر فيها.
- ما هي المواضيع التي نجح فيها؟
- ما هو الشيء الذي فيك أدّى إلى نجاحك؟
- ما هو دور الآخرين حسب رأيك في سبب نجاحك؟
- أذكر محطات مهمّة حسب رأيك في طريق نجاحك.

نقاش عام:

- كلّ فرقة تعرض الأشياء المشتركة والأشياء المختلفة التي أدّت للنّجاح.
- يتمّ نقاش حول إمكانيّة تحويل الحلم الخاص إلى واقع.
- من من الناس تستطيع أن تعتمد عليهم لتحقيق النّجاح.